

ANALIZA ZAWARTOŚCI TREŚCIOWEJ WYBRANYCH CZASOPISM NA TEMAT SYSTEMÓW BIBLIOTECZNYCH ZA LATA 2010–2015

Streszczenie: Artykuł zawiera wyniki i wnioski z przeprowadzonej analizy zawartości treściowej wybranych polskich czasopism bibliotekarskich na temat systemów bibliotecznych dla tekstów opublikowanych w latach 2010–2015. Dodatkowo przedstawione zostały przykładowe źródła informacji poruszające tematykę systemów bibliotecznych nowej generacji.

Słowa kluczowe: systemy biblioteczne

Wprowadzenie

Zachodzące w obecnym czasie zmiany w polskim bibliotekarstwie stanowią odzwierciedlenie ewolucji i przekształcania bibliotek europejskich i światowych w pełni zorganizowane centra usług konsumenckich. Owe przemiany bibliotek rozpoczęły się przed kilkoma laty i trwają do dnia dzisiejszego, czego efektem jest wdrażanie najnowocześniejszych technologii i innowacji, służących z jednej strony poprawie jakości usług świadczonych użytkownikom, a z drugiej – zwiększeniu wydajności prowadzonych procesów bibliotecznych przy jednoczesnym zmniejszeniu nakładów pracy wykonywanej przez bibliotekarzy. Wynikiem tych przemian jest tworzenie nowej generacji systemów bibliotecznych, które oprócz tradycyjnego katalogu zbiorów bibliotecznych zawierają m.in. funkcje narzędzi przeszukujących z jednego miejsca wiele źródeł oraz systemów służących zarządzaniu wszystkimi procesami zachodzącymi w bibliotece. W piśmiennictwie zagranicznym systemy te określane są jako *library service platforms* lub *library resource discovery products*, a wśród przykładów tych systemów należy wymienić następujące produkty (wymienione w kolejności alfabetycznej): Alma firmy Ex Libris, Intota firmy ProQuest (dawniej Serials Solutions), OLE firmy Quali, Sierra firmy Innovative Interfaces, WorldShare Management Services firmy OCLC¹.

¹ Grant C., *The future of library systems: library services platforms*. „Information Standards Quarterly” 2012, vol. 24, Iss. 4, s. 4–15 [10.10.2015]. Dostępny w Internecie: <http://www.niso.org/publications/isq/2012/v24no4/grant/>; Breeding M.: *Library services platforms: a maturing genre of products*. „Library Technology Reports” 2015, vol. 51, nr 4 [10.10.2015]. Dostępny w Internecie: <https://journals.ala.org/ltr/issue/view/509>.

W chwili obecnej w żadnej z polskich bibliotek nie wdrożono jeszcze systemu bibliotecznego nowej generacji, jednak w środowisku bibliotekarskim (głównie bibliotek akademickich) widoczne jest zainteresowanie tematem implementacji tego typu programów. Jednak przed przystąpieniem do zakupu produktu konieczne jest zapoznanie się z funkcjonalnością poszczególnych systemów i wybraniem oprogramowania, które w pełni sprosta oczekiwaniom stawianym zarówno przez pracowników, jak i użytkowników biblioteki. Przed decyzją zakupu platformy usług bibliotecznych stoi także Biblioteka Główna Politechniki Śląskiej, która dzięki środkom uzyskanym z funduszy europejskich ma szansę na wdrożenie takiego oprogramowania².

Dlatego oprócz śledzenia wiadomości generowanych przez samych producentów i/lub dostawców systemów zdecydowano się sprawdzić, gdzie i co jest aktualnie publikowane na temat systemów bibliotecznych nowej generacji na łamach wybranych polskich czasopism bibliotekarskich.

1. Cel, przedmiot i zakres analizy

Oprócz podstawowego założenia przeprowadzenia analizy zawartości treściowej, jakim jest weryfikacja aktualnej tematyki poruszanej w polskiej prasie bibliotekarskiej, badanie miało na celu porównanie tematyki krajowych periodyków z wybranymi czasopismami zagranicznymi (głównie anglojęzycznymi). Dodatkowym rezultatem przeprowadzonego porównania było wskazanie i polecenie źródeł informacji na temat systemów bibliotecznych nowej generacji.

Spośród wielu obecnie wydawanych polskich czasopism bibliotekarskich na potrzeby analizy wyselekcjonowano czasopisma ogólnopolskie, fachowe, naukowe i branżowe. Wzięto pod uwagę czasopisma wydawane zarówno tradycyjnie, jak i elektronicznie, na łamach których opublikowane zostały artykuły główne i/lub komunikaty poruszające tematykę związaną z oprogramowaniem, systemami i technologiami bibliotecznymi. Natomiast w zakresie chronologicznym przyjęto teksty pochodzące z numerów opublikowanych od 2010 r. do numerów bieżących.

W ten sposób analizie zawartości treściowej poddanych zostało siedem następujących czasopism (tabela 1, w kolejności alfabetycznej): „Bibliotekarz”, „Biuletyn EBIB”, „Nowa Biblioteka”, „Poradnik Bibliotekarza”, „Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej”, „Przegląd Biblioteczny”, „Zagadnienia Informacji Naukowej”.

² Biblioteka Główna Politechniki Śląskiej od 2011 r. zrealizowała dwa projekty, z których miała możliwość pokrycia kosztów zakupu nowoczesnych systemów bibliotecznych. W ramach projektu „Rozwój sprzętowo-programowy platformy i lokalnej sieci dla wirtualnej infrastruktury informatycznej Biblioteki Głównej Politechniki Śląskiej w celu pozyskania, tworzenia i udostępniania zasobów naukowych” zakupiono wyszukiwarkę Primo firmy Ex Libris, a w projekcie „Budowa wirtualnej infrastruktury informatycznej dla regionalnej zintegrowanej naukowo-technicznej bazy BAWINATECH w Gliwicach” rozważano zakup systemu Alma tego samego producenta.

Tab. 1.

Polskie czasopisma bibliotekarskie

Lp.	Tytuł czasopisma (ISSN)	Publikacje	Dostęp
1.	„Bibliotekarz” (ISSN 0208-4333)	2010–2015 Nr 1–12	Wersja drukowana http://www.sbp.pl/artukul/?cid=2883
2.	„Biuletyn EBIB” (ISSN 1507-7187)	Nr 110 (2010) – 160 (2015)	Open Access http://open.ebib.pl/ojs/index.php/ebib
3.	„Nowa Biblioteka” (ISSN 1505-4195)	2010–2015 Nr 1–2	Open Access http://www.knb.ibin.us.edu.pl/nowa-biblioteka/
4.	„Poradnik Bibliotekarza” (ISSN 0032-4752)	2010–2015 Nr 1–12	Wersja drukowana http://www.sbp.pl/artukul/?cid=2882
5.	„Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej” (ISSN 1230-5529)	2010–2014 Iss. 1–4	Open Access http://www.ptin.org.pl/ptint.html
6.	„Przegląd Biblioteczny” (ISSN 0033-202X)	2010–2015 Nr 1–4	Wersja drukowana http://www.sbp.pl/przegląd
7.	„Zagadnienia Informacji Naukowej” (ISSN 0324-8194)	2010–2015 Nr 1–2	Wersja drukowana http://www.sbp.pl/artukul/?cid=2885

Źródło: Opracowanie własne

Rys. 1.

Okładki polskich czasopism bibliotekarskich

Źródło: Opracowanie własne na podstawie stron WWW wydawców czasopism

2. Wyniki analizy

W siedmiu wybranych tytułach czasopism w latach 2010–2015 w sumie ukazało się blisko 200 numerów i zeszytów, wśród których udało się wyodrębnić około 20 publikacji na temat systemów i programów stosowanych w polskich bibliotekach.

Na podstawie treści artykułów możliwe było wprowadzenie następującego tematycznego pogrupowania publikacji:

- teoria systemów informatycznych/bibliotecznych,
- przyszłość katalogów bibliotecznych,
- katalogi Web 2.0,
- platformy naukowe związane z projektem SYNAT,
- praca wyszukiwarek zbiorów bibliotecznych (np. Chamo),
- praca i wykorzystywanie systemów bibliotecznych (np. Virtua/VTLS, MAK),
- funkcjonowanie systemu ACADEMICA,
- stosowanie nowych technologii,
- praca systemów w tzw. chmurze.

Warto zwrócić uwagę na to, iż tematyka ujęta w publikacjach nie odnosi się *stricte* do pracy i działania poszczególnych systemów. Często są to prace o tematyce ogólnej bądź teoretyczne, a ich charakter nie stanowi komentarza lub opinii o danym narzędziu. Wśród znalezionych publikacji z pewnością brakuje artykułów i komunikatów, w których omawiane byłyby wspomniane wcześniej platformy usług bibliotecznych.

3. Wnioski z analizy

Po przeprowadzonej analizie nasuwają się następujące pytania:

- Dlaczego udało się znaleźć tak mało informacji?
- Od kiedy czasopisma stały się „nieaktualnym” źródłem informacji?
- Gdzie zatem szukać aktualnych informacji?

Pierwsza i jedyna właściwa odpowiedź to oczywiście Internet. W polskim (i nie tylko) bibliotekarstwie dyskusja na temat nowości technologicznych przeniosła się na blogi i serwisy biblioteczne oraz do mediów społecznościowych. Jako że dotychczas nie ukazały się żadne polskie opracowania na ten temat, tego typu informacji należy poszukiwać u źródeł, tzn. u producentów systemów i ich dostawców/sprzedawców. A jako że ci w większości stanowią przedsiębiorstwa zagraniczne, należy przeglądać także prasę zagraniczną. Tam też opracowywane są aktualne raporty i analizy techniczne poszczególnych narzędzi i aplikacji.

Dla porównania treści publikowanych na łamach polskiej prasy bibliotekarskiej warto sięgnąć do następujących czasopism zagranicznych (tabela 2) prezentujących tematykę systemów bibliotecznych (w kolejności alfabetycznej): „The Code4Lib Journal”, „Information Technology and Libraries”, „Journal of Information Technology”, „Journal of Library Innovation”, „Library Hi Tech”, „Library Hi Tech News”, „Library Review”.

Tab. 2.

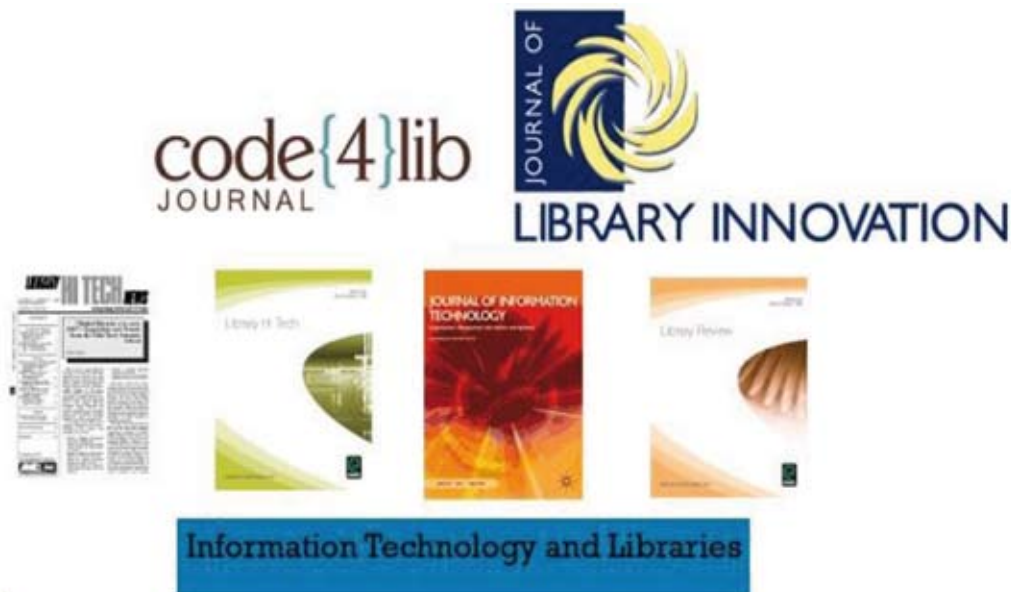
Zagraniczne czasopisma bibliotekarskie

Lp.	Tytuł czasopisma (ISSN)	Publikacje	Dostęp
1.	„The Code4Lib Journal” (ISSN 1940-5758)	Iss. 9 (2010) – 30 (2015)	Open Access http://journal.code4lib.org/
2.	„Information Technology and Libraries” (ISSN 2163-5226)	2010–2015 No. 1–4	Open Access http://ejournals. bc.edu/ojs/index.php/ital
3.	„Journal of Information Technology” (ISSN 0268-3962)	2010–2015 Iss. 1–4	Licencja wydawcy http://www.palgrave-journals. com/jit/index.html
4.	„Journal of Library Innovation” (ISSN 1947-525X)	2010–2015 No. 1–2	Open Access http://www.libraryinnovation. org/
5.	„Library Hi Tech” (ISSN 0737-8831)	2010–2015 Iss. 1–4	Licencja wydawcy http://www. emeraldinsight.com/loi/lht
6.	„Library Hi Tech News” (ISSN 0741-9058)	2010–2015 Iss. 1–10	Licencja wydawcy http://www. emeraldinsight.com/loi/lhtn
7.	„Library Review” (ISSN 0024-2535)	2010–2015 Iss. 1–9	Licencja wydawcy http://www. emeraldinsight.com/loi/lr

Źródło: Opracowanie własne

Rys. 2.

Okładki zagranicznych czasopism bibliotekarskich

Źródło: Opracowanie własne na podstawie stron WWW wydawców czasopism

Oprócz czasopism warto sięgnąć do serwisu Library Technology Guides³, prowadzonego przez M. Breedinga, w którym oprócz ekspertyz i raportów narzędzi bibliotecznych można znaleźć komunikaty generowane przez poszczególnych producentów systemów bibliotecznych. Poniższy wybór źródeł informacji (tabela 3) przedstawia aktualne opracowania na temat bibliotecznych platform usług.

Tab. 3.

Elektroniczne źródła informacji na temat systemów bibliotecznych nowej generacji

Lp.	Tytuł publikacji (rok wydania)	Źródło/dostęp
1.	Library resource discovery products: Context, library perspectives, and vendor positions (2014)	„Library Technology Reports” https://journals.ala.org/ltr/issue/view/195
2.	Library services platforms: A maturing genre of products (2015)	„Library Technology Reports” https://journals.ala.org/ltr/issue/view/509
3.	Library Systems Report 2014: Competition and strategic cooperation (2014)	„American Libraries” http://americanlibrariesmagazine.org/2014/04/15/library-systems-report-2014/
4.	Library Systems Report 2015: Operationalizing innovation (2015)	„American Libraries” http://americanlibrariesmagazine.org/2015/05/01/library-systems-report/
5.	The future of library resource discovery (2015)	„Information Standards Quarterly” http://www.niso.org/apps/group_public/download.php/14869/NR_Breeding_Discovery_isqv27no1.pdf
6.	The future of library resource discovery (2015)	NISO White Papers http://www.niso.org/apps/group_public/download.php/14487/future_library_resource_discovery.pdf
7.	The future of library systems: Library services platforms (2012)	„Information Standards Quarterly” http://www.niso.org/publications/isq/2012/v24no4/grant/

Źródło: Opracowanie własne

³ Library Technology Guides [10.10.2015]. Dostępny w Internecie: <http://www.librarytechnology.org>.

Rys. 3.

Okładki źródeł informacji zawierających materiały na temat systemów bibliotecznych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie stron WWW wydawców źródeł

Podsumowanie

Wracając do zagadnienia zawartości treściowej polskich czasopism bibliotekarskich, należy się zastanowić, z czego wynika „nieinformacyjność” czasopism w temacie aktualnie podejmowanych prac nad systemami bibliotecznymi.

Przyczyn tej sytuacji może być kilka. Przede wszystkim ograniczeniem może być tworzenie tzw. tematycznych planów wydawniczych, co nieraz blokuje lub zniechęca autorów artykułów do publikowania treści zgodnych z ich aktualnymi zainteresowaniami. Poza tym niektórzy mogą czuć się niekompetentni w tworzeniu opracowań i raportów z użytkowania narzędzi bibliotecznych, ponieważ można by im zarzucić, iż nie są ekspertami w tej dziedzinie.

Ponadto problemem może też być publikowanie tekstów niejako odtwórczych, wyłącznie dla zwiększenia dorobku naukowego, a nie samego powodu dzielenia się wiedzą lub wywołania dyskusji.

Bibliografia

- Breeding M., *Library resource discovery products: context, library perspectives, and vendor positions*, „Library Technology Reports” 2014, vol. 50, nr 1 [10.10.2015]. Dostępny w Internecie: <https://journals.ala.org/ltr/issue/view/195>.
- Breeding M., *Library services platforms: a maturing genre of products*, „Library Technology Reports” 2015, vol. 51, nr 4 [10.10.2015]. Dostępny w Internecie: <https://journals.ala.org/ltr/issue/view/509>.
- Breeding M., *Library Systems Report 2014: competition and strategic cooperation*, „American Libraries” 2014, April 15 [10.10.2015]. Dostępny w Internecie: <http://americanlibrariesmagazine.org/2014/04/15/library-systems-report-2014/>.
- Breeding M., *Library Systems Report 2015: operationalizing innovation*, „American Libraries” 2015, May 1 [10.10.2015 r.]. Dostępny w Internecie: <http://americanlibrariesmagazine.org/2015/05/01/library-systems-report/>.
- Breeding M., *The future of library resource discovery: a white paper commissioned by the NISO Discovery to Delivery (D2D) Topic Committee*. NISO. Baltimore 2015 [10.10.2015]. Dostępny w Internecie: http://www.niso.org/apps/group_public/download.php/14487/future_library_resource_discovery.pdf.
- Breeding M., *The future of library resource discovery*, „Information Standards Quarterly” 2015, vol. 27, Iss. 1, s. 24–30 [10.10.2015]. Dostępny w Internecie: http://www.niso.org/apps/group_public/download.php/14869/NR_Breeding_Discovery_isqv27no1.pdf.
- Grant C., *The future of library systems: library services platforms*, „Information Standards Quarterly” 2012, vol. 24, Iss. 4, s. 4–15 [10.10.2015]. Dostępny w Internecie: <http://www.niso.org/publications/isq/2012/v24no4/grant/>.
- Library Technology Guides [10.10.2015]. Dostępny w Internecie: <http://www.librarytechnology.org/>.